

ULUSLARARASI BAKALORYA PROGRAMI

TÜRKÇE A DERSİ UZUN TEZİ

“DOĞA TARİHİ” ROMANINDA UZAMIN ROLÜ

Araştırma Sorusu: Hakan Bıçakçı'nın “Doğa Tarihi” adlı romanında yer verilen uzamların Doğa'nın iç çatışmasını yansıtmadaki rolünün değerlendirilmesi.

Ders: Türkçe A, Category 1

Sözcük Sayısı: 3903

İÇİNDEKİLER

I. GİRİŞ	3
II. “DOĞA TARİHİ”NDE İÇ ÇATIŞMANIN TEMELİ.....	5
III. DOĞA’NIN İÇ ÇATIŞMASININ YANSITILMASINDA TERCİH EDİLEN UZAMLAR.....	7
III.I. PLAZA	7
III.II. ESKİ EV	9
III.III. CAFE JUNGLE.....	10
III.IV. YENİ EV	12
III.V. ALIŞVERİŞ MERKEZİ	14
IV. SONUÇ.....	16
V. KAYNAKÇA.....	18

I. GİRİŞ

Uzamların bir yapıtta oynadığı rolün büyüklüğü eserin yazarına göre değişiklik göstermektedir. Ancak bir olay örgüsünde en az üzerinde durulan parça uzam olsa dahi yazının atmosferini, karakterlerin düşüncelerini ve duygularını, yaşam şekillerini yansıtmada en başarılı olan öge uzamdır. Bir yazının nerede geçtiğini bilmemek okuyucunun yapıtın karakterleriyle bağ kurmasını, yazarın tercihlerini fark etmesini ve ele alınan sorunsalla ilgili yorumda bulunmasını kısıtlar. Hakan Bıçakçı'nın "Doğa Tarihi" adlı eserinde uzam, "Doğa" karakterinin düşünce şeklini, ruh halini, davranış ve sözlerini açıklamada oldukça büyük bir rol oynamaktadır. Romanda yer alan uzamlardaki karşıtlık Doğa'nın yaşadığı iç çatışmasını tetikleyen bir neden olmanın yanı sıra bu uzamlara bakış açısı da içinde bulunduğu duygu durumunun aktarımında da önem taşımaktadır.

Varoluşçuluk akımının etkisiyle romanlarını yazan Hakan Bıçakçı'nın eserleri genellikle kısa cümlelerle ve basit bir dille yazılmıştır. Bunun sebebi kitabın ana izleği olan "modern insan"ın uzun cümlelere tahammülsüzlüğünü vurgulamaktır. Yazar bütün uzam tasvirlerinde de cümlelerini olabildiğince duru ve sade kurmuştur. Bu bilgiye dayanarak Hakan Bıçakçı'nın az ve öz kelimeyle yazdığı "Doğa Tarihi" nin en önemsiz görünen sözcüklerinde bile bir anlam olduğu anlaşılmaktadır. Uzam tasvirlerinin en üst seviyede işlevli kullanılması, hiçbir betimlemenin romanın içeriğinden bağımsız ele alınamayacak olması nedenleriyle Hakan Bıçakçı'nın "Doğa Tarihi" romanı uzam incelemesi yapmak için oldukça uygun bir yapıttır. Duygusal anlatımların ve metaforların az kullanılmış olması yapıtın derinliğinin azalmasına neden olmamış, yazarın vermek istediği mesaj özellikle uzamların Doğa'nın iç çatışmasına olan etkisi incelendiğinde oldukça net bir şekilde okuyucuya iletilmiştir. İç çatışmanın temeli Doğa'nın geçmiş ve geleceği üzerine kurulmuş, romanda çok sık karşılaşılan rüya ve geriye dönüş teknikleriyle desteklenerek ana karakterin çöküşü okuyucuya bir süreç içerisinde

yansıtılmıştır. Bu durum Hakan Bıçakçı'nın "Romantik Korku" "Rüya Günlüğü" gibi diğer eserlerinde de görülmektedir. Bu tekniklerin kullanımının yansıtıldığı uzamlar, Doğa'nın kurduğu yaşam tarzında oldukça gerekli olduğu için özellikle önemlidir. Yazarın ilk defa Doğa Tarihi'nde bir kadın ana karaktere yer vermesi ve kendisinin de bir erkek olması romanda geçen bazı olayların fazla abartılı yansıtılmasına sebep olmuştur. Fakat bu durum yazarın vurguladığı eski Doğa yeni Doğa çatışmasını yansıtmada daha etkili bir anlatıma sahip olmasını sağlamıştır. Yazarın romanda genel olarak yoğun olarak kullandığı bir diğer teknik ise karşıtlıklardan yararlanmaktır. Kitapta geçen uzamların neredeyse tamamının tasvirini Doğa'nın karakterine tamamen zıt veya örtüşen şekilde belirtmiş, bu sayede iç çatışmanın romanın her parçasına sinmesini sağlamıştır.

Hakan Bıçakçı'nın "Doğa Tarihi" isimli romanında Doğa'nın iç çatışmasını yansıtmak amacıyla kullandığı ve giriş bölümünde bahsedilen teknikleri kullandığı uzamlar Doğa'nın evi, Doğa'nın eski evi, alışveriş merkezi, plaza, İngiltere'deki mağaza, Onur'un evi, farklı restoranlar, kuaför kuyumcu ve müzeden oluşmaktadır. Yazar Doğa'nın hayatının merkezine özellikle plaza, alışveriş merkezi ve ev üçlüsünü koymuş, bu üç uzam arasında yaptığı yolculukları ve oralarda geçirdiği vakti nasıl değerlendirdiğini adım sayıları, saniyeler, dakikalar, kat sayıları, etiket numaraları gibi pek çok ince detaya yer vererek okuyucuya iletmiştir. Yazar, Doğa'nın hayatındaki oldukça sıkıcı gözükken bunca ayrıntıya yer vererek uzamların Doğa'nın tamamen keskin çizgilerle planlanmış duygudan uzak ve monotonlaşmış hayatında çok büyük bir yere sahip olduğunu vurgulamıştır. Kullanılan rakamların negatif ve tek sayılardan oluşması yazarın Doğa'nın hayatının rahatsız ediciliğini vurgulamak için uyguladığı bir yöntemdir.

"Bu havalı yapının eksi yedinci katındaki havalı bir ofiste çalışıyordu Doğa" (Sayfa 26)

“İnsanları öğütür gibi dönen şeffaf kapıya yöneldi. İçeri girdi. Kırmızı elektronik saat 9.23’ü gösteriyordu. (Sayfa 38)

“Genel panele “-7” yi girdi. Bekledi. 11 saniye içerisinde “E” asansörü gelecekti” (sayfa 15)

“Genel panele “-7” yi girdi. 19 saniye içinde “F” asansörü gelecekti.” (Sayfa 27)

Yazarın Doğa’nın hayatında uzamın yerini belirtmek için tercih ettiği bir diğer yöntem ise kitaptaki her bir bölümün ilk paragrafında o esnada Doğa’nın bulunduğu uzama dair bir tasvir veya o uzamın Doğa’ya hissettirdiklerine yer vermesidir. Yazar bunu yaparak Doğa’nın bulunduğu yerlerin, yalnızca arka planı doldurmak için kullanılan uzamlardan çok daha öncelikli olduğunu kanıtlamaktadır. Bu uzamlar arasında Doğa’nın en sık gittiği yer ise plazadır.

II. “DOĞA TARİHİ”NDE İÇ ÇATIŞMANIN TEMELİ

Doğa hayatı boyunca romanın başında tanıtıldığı üzere soğuk, sıkıcı, yapmacık ve kendini üstün gören bir kişiliğe sahip değildir. Okuyucunun bunu bilmesini sağlamak amacıyla yazar Doğa’nın geçirdiği her atakta geçmişten bazı anlarla şimdiki zamanı harmanlayarak sanrılar görmesini sağlamıştır. Bu geçmişten gelen parçalardan anlaşıldığı üzere Doğa şimdiki halinin aksine doğallığından ödün vermeyen bir genç kızdır. “Yenmiş tırnakları” “eski giysileri” vardır ve bu durumu önemsememektedir. Doğa’nın geçmişinden verilen bu kesitler okuyucunun hep çok soğuk sıkıcı ve yapay yansıtılan Doğa’nın da bir insan olduğunu anımsamasını sağlamakta ve Doğa’nın iç çatışmasının temelini gençliği ile şimdiki zaman arasında olduğunu vurgulamaktadır. Bu çatışmanın oluşum noktası Doğa ve ailesinin Doğa lise sondayken çıktığı Londra gezisidir. Doğa’nın HMC adlı müzik mağazasında yeni bir Sepultura albümü ile aynı fiyata kaliteli bir Sepultura tişörtü alma arasında kalmış ve sonuç olarak da tişörtü alarak kendi “zevk almayı değil zevk alıyor gibi görünmeyi” seçmiştir. Romanda bu

olaya “Doğa, uzun uzun düşündü” isimli bölümde yer verilmiştir. Olayın anlatımına bir bölümün adanması, ilk cümlesinin “ Doğa kariyerini Londra’ya borçluydu. Mesleki kariyerini değil; hayatını bir kariyer planı gibi yaşamasını...” ve son cümlesinin “Yıllar sonra sağda solda küçük adamların belirmeye başlaması da bu takıntının eseri olacaktı.” olması romanın odağının Doğa’nın bu olay öncesi hayatı ile sonrası hayatı arasındaki farklar, Doğa’nın bir uçtan öbür uca geçiş süreci ve bu süreçte başına gelenler olduğunu kanıtlamaktadır. Yazar okuyucuya, daha henüz kitabın üçüncü bölümündeyken Doğa’nın “tarih” olma sebebini açıklamış, yalnızca sürecin merak edilmesini sağlamıştır.

Doğa geçirdiği süreçte sanki gençliğinden nefret edermişçesine büyük bir değişime uğramış; bütün eski alışkanlık ve zevklerinden tamamen vazgeçmiş, büyüdükçe görünüşünü de düşüncelerini de yüzeyselleştirmeye başlamıştır. Doğa eskiden sahip olduğu değerlerden ve fikirlerden tamamıyla kurtulmuş, yaklaşık yirmi yıl içerisinde bambaşka bir insana dönüşmüştür. Karakterin Londra’da ve on yedi yaşında yaptığı bir seçimden kaynaklı zamanla artan bir biçimde bütün değerlerini ve fikirlerini yitirmesi ve başkaları için var olmaya başlaması gerçekçi değildir. Yazarın okuyucuya keskin çizgilerle ayrılmış ve özellikle uzamlar üzerinden farklılıkları vurgulanmış eski Doğa yeni Doğa çatışması romanın mesajının iletilmesini kolaylaştıran bir abartıdır. Doğa’nın aldığı eğitim, içerisinde büyüdüğü aile, çevresi, hobileri düşünüldüğünde her birinin normalin üstü seviyelerde düzgün olduğu görülmektedir. Bunların hepsini zaman içinde olsa dahi tamamıyla silebilmek mümkün değildir.

“Uzun yıllar yanından ayırmamıştı bu çantayı Doğa. İçinin nelerle dolu olduğunu dün gibi hatırlıyordu. Sigara paketi ve çakmağı, içinde yaşadığı dünyadan kopmasını sağlayan şarkılarla dolu walkman’i, çevreyi olduğundan güzel gösteren sarı camlı güneş gözlüğü ve mutlaka sarsıcı bir kitap. Gözleri yavaşça hemen yanındaki şimdiki çantasına kaydı. İçinde elektronik sigarası ve şarjı, iş dünyasından kopmamasını

sağlayan yazışmalarla dolu akıllı telefonu, kendini çevreye olduğundan daha akıllı gösteren numarasız kemik gözlüğü ve mutlaka suni gözyaşı damlası olan.. (Bıçakçı, 113)

Bu bölümde Doğa'nın eski çantası gençliğinde sahip olduğu, yeni çantası ise şimdi sahip olduğu iç dünyayı yansıtan bir sembol olarak kullanılmıştır. Yazar Doğa'nın eski çantasının içinde bulunanları belli düzeyde bir derinliğe sahip, kendi kendine var olmayı öğrenmiş bir bireye uygun eşyalar olarak belirlemiştir. Kitap okumak ve müzik dinlemek; Doğa'nın dışarıdan nasıl görüldüğünü umursamadan, yalnızca kendini geliştirmek için yaptığı şeylerdir. Güneş gözlüğünün bile kendini değil çevreyi daha güzel yaptığı vurgulanmaktadır. Yazar Doğa'nın yeni çantasının içindekileri eski çantanın içindekilere paralel olarak seçmiş, yalnızca anlatımında kullandığı kelimeleri farklılaştırarak eşyaların niteliklerinin ne kadar değiştiğini vurgulamıştır. Eskiden “çevreyi olduğundan güzel gösteren sarı camlı güneş gözlüğü” taşırken şimdi “kendini çevreye olduğundan daha akıllı gösteren numarasız kemik gözlüğü” taşıması buna örnek olarak gösterilebilir. Yazarın bu seçimi Doğa'nın değişimini göstermek için kullanılan örneklerden biridir. Doğa eskiden kendini önemseyen, kendisine iyi gelen şeyleri yapmayı tercih eden biriyken daha sonra çevre tarafından nasıl görüldüğünü önceleyen, kendini çevreye göre şekillendiren bir kişiye dönüşmüştür.

III. DOĞA'NIN İÇ ÇATIŞMASININ YANSITILMASINDA TERCİH EDİLEN

UZAMLAR

III.I. PLAZA

Yazar plazayı betimlerken “granit, metal, cam, mat, siyah asimetric, demir, beyaz ve gümüş, metalik, gri” gibi insanın gözünde yalnızca monotonluğu, düzeni, iş yapmayı, mekanikliği, renksizliği ve sıradanlığı canlandıran kelimeler kullanmıştır. Doğa'nın hayatının en önemli

parçası olan plazanın bu sıfatlarla tanımlanması Doğa'nın karakterinin de aynı sıfatlarla tanımlanabileceğini göstermektedir ancak yazar Doğa'yı betimlerken "kadınsı, pembemsi, şeker" gibi sıfatlar kullanmayı tercih ederek karakterin içiyle dışının uyumsuzluğunu okuyucuya yansıtmıştır. Romanda zıtlık gösteren bir diğer bölüm, genel olarak plazanın okuyucuda uyandırdığı olumsuz etkinin dışında kalarak "cam duvarlı, yüksek tavanlı, klima havalı, az eşyalı, ferah" gibi sıfatlarla tanımlanan Doğa'nın odasıdır. Özellikle odanın "cam" olması romanda yirmi yedi kere kullanılarak vurgulanmıştır. Oda, betimlemeleri iç açıcı özelliklere sahip olsa bile Doğa'nın sonunun gelmesinde en büyük rol oynayan uzamlardan biridir.

"Cam odası yükseliyordu. İlk başta tansiyonunun düştüğünü sandı Doğa ancak oda gerçekten hareket halindeydi. Yukarı doğru, katlar arasında. Yükseldikçe, ofisin katları alışveriş merkezinin katlarına dönüştü. Ve cam oda alışveriş merkezinin en üst katında durdu. Kapısı açıldı. Doğa şaşkın şaşkın dışarı çıktı. Alışveriş merkezinin en üst katındaydı. Sağa dönerse spora, sola dönerse sinemaya gidecekti. Sinemaya gidip oturdu. Perdede engin vardı. Duş yapıyordu. Elleriyle yüzünü kapattı Doğa. Uzun süre kımıldamadan avuçlarının karanlığı içinde bekledi." (Bıçakçı, 121)

"Cam" kelimesinin çağrışımlarının açıklık, şeffaflık, ferahlık, doğallık gibi sözcükler olması sebebiyle Doğa'nın odasının Doğa'nın hayatındaki işlevinin olumlu olması ve karakterinin de bu özellikleri yansıtması beklenirken karakter başına gelen atakların pek çoğunu cam odasında yaşamıştır ayrıca Doğa'nın hayatının hiçbir yanı açıklığa, dürüstlüğe, huzura ve ferahlığa yer vermemektedir. Yazarın Doğa'nın hayatının merkezi haline gelmiş uzam olan "plaza"nın betimlemeleri ile karakterin kişilik özelliklerini bu kadar zıtlığa düşürme amacı, Doğa'nın kişiliğinin rahatsız edici taraflarını tam zıtlarıyla destekleyerek okuyucuya daha çarpıcı bir şekilde göstermek ve de Doğa'nın eski Doğa-yeni Doğa iç çatışmasına alt yapı hazırlamaktır. Hayatının her alanında doğallıktan uzak olmayı tercih etmiş olan ana karakterin adının yazar

tarafından “Doğa” olarak seçilmesi de yazarın çelişkilere ne kadar önem verdiğini kanıtlar niteliktedir. Doğa’nın günlük yaşamını geçirdiği plaza ve makalenin devamında yer alacak birçok uzam doğaya ait öğelerden uzaktır. İnsan tarafından oluşturulmuş, yapaylığın ön planda olduğu bu mekanlar da bir bakıma Doğa ile aynıdır. Doğa da kullandığı lens, makyaj gibi değişim yaratan ürünlerle kendini doğallıktan uzaklaştırmış, gerçeğinden uzak yapay bir insan yaratmıştır. Hem bulunduğu çevre hem de aynada gördüğü insan ile “doğa”dan uzaklaşmak, sahip olduğu kimliğe yabancılaşmasına ve ikisi arasında bir çatışma yaşamasına neden olmuştur.

Romanda plaza içerisinde bulunan Doğa’nın odası ve toplantı odası haricinde başka bir yerden detaylıca bahsedilmemiş, yalnızca Doğa’nın diğer insanların çalıştığı bu kalan yerlerde bulunmaktan ne kadar rahatsız olduğu belirtilmiştir. Doğa’ya göre kendi odası dışında kalan, insanların kendi zevklerine ve değerlerine göre düzenledikleri çalışma masaları “karmakarışık bir gecekondü mahallesi” ne benzerken kendi odası “müstakil bir evi” andırmaktadır. Bu durum Doğa’nın kendini diğer insanlardan ne kadar üstün gördüğünü göstermektedir. Üstünlük kaygısıyla yapılan bu seçim onun yalnızlaşmasına neden olmuştur.

III.II. ESKİ EV

Her ne kadar geçmişinden fiziksel olarak da düşünsel olarak da fazla uzaklaşmış olsa bile Doğa eski haline geri dönmeyi içten içe istemektedir. Bu durum eskiden yaşadığı, anlatı zamanında babasının olan evde kendi odasında uyuyup uyandığında hissettiklerinden anlaşılmaktadır. *“Mantığı yerine gelmeden önce zaman yolculuğu ihtimali ona mantıklı gelmişti. Ve tuhaf olan, bu duygunun hoşuna gitmiş olmasıydı. Mutluluktan içi titremişti bu kısacık anda. Yataktan fırlayıp koşma hissiyle dolmuştu. Sonra gerçek hayat tüm hantallığıyla çöküverdi üzerine. (Bıçakçı, 110)* Doğa genel olarak babasının evine yani kendi küçüklüğünü yaşadığı eve gittiğinde günlük yaşantısından daha kopuk, düzeninden ve monotonluğundan

uzak bir hale bürünmektedir. Bu uzamda geçmeyen bölümlerde eylem kullanımını oldukça fazlayken eski evin Doğa'nın üzerindeki duygusal etkisi, eylem kullanımının azalmasından anlaşılmaktadır. Bu durum, eski ev uzamının Doğa'nın duygusal ve yapmacıklıktan daha uzak halini yansıtması sebebiyle karakterin iç çatışmasında önemli bir yere sahip olduğunu göstermektedir. Babasının ölümü, olay örgüsünde önemli bir kırılma noktasıdır. Çünkü bu olaydan sonra Doğa'nın içsel çöküşünün günlük yaşamını devam ettiremeyecek boyuta taşıdığı görülür. Bu değişim uzamla da doğru orantılıdır. Çünkü babasının ölümüyle birlikte yaşamından tamamen çıkan bu uzamla birlikte Doğa geçmişten kopmuş, bir kaçış yolu olarak kendini mutsuz hissettiğinde sığındığı tek yeri de kaybetmiştir.

Romanda bu uzamda geçen bölümler oldukça sınırlıdır. Diğer uzamlardan farklı olan ve Doğa'nın geçmişiyle tek bağı olan bu yere romanda az yer verilmesi Doğa'nın yaşamındaki öncelikler konusunda da ipucu vermektedir. Geçmişinden kopmuş, kendine yabancılaşmış bir karakter olarak yaşamak onun yaşadığı iç çatışmanın kaynağını oluşturmaktadır.

III.III. CAFE JUNGLE

Doğa'nın iç çatışmasında büyük rol oynayan Cafe Jungle, yine plazanın içinde bulunan, Doğa'nın boş vakitlerinde dinlenmek için gittiği bir kafedir. “*Yapay kayalıkların arasından kendine çağalayan süsü vererek akan arkadan renklendirilmiş frapan sularıyla, dibinden kesilmiş ağaç görünümlü plastik masalarıyla, salon tipi klimaların yeşile boyalı duvarlara gömülerek gizlendiği havadar bir yeraltı ormanı.*” (Bıçakçı, 92) Cafe Jungle'nin betimlemesinde “havadar bir yeraltı ormanı” “ağaç görünümlü plastik masa” “yapay kayalık” gibi doğal ve yapayın bir araya geldiği zıt kelimeler kullanmıştır. Cafe Jungle'nin Doğa'nın günlük hayatında bitki çayı alıp içtiği bir yer olmaktan çıkıp ikinci bölüm ve sonrasında ataklarını en çok tetikleyen uzam haline gelme sebebi yazarın tercihidir. Bu sebep Doğa'nın

karakterinde yeni yani yapay Doğa ile eski yani Doğal Doğa'nın çatışma içerisinde olması ve bu nedenle de Cafe Jungle'ın Doğa'nın karakterini yansıtmak için en uygun uzam olmasıdır.

Doğa'nın eski günlerde kendini kaybetmesine sebebiyet veren şey Cafe Jungle'da akan yapay, renkli sulardır. *“Gözü tam karşısında akan renkli sulara takıldı. Dalıp gitmişti. Hipnoz seansında gibiydi. Suların rengi düzenli aralıklarla değişiyordu. Tepede uçuşan topukların sesleri gittikçe boğuklaşıyordu.”* (Bıçakçı, 115) Doğa'nın akan suyun renklerinden bu kadar etkilenme sebebi yeni Doğa'nın hayatındaki renk sayısının azlığıdır. Yazar alışveriş merkezi, plaza ve Doğa'nın evi gibi yeni Doğa'nın en sık bulunduğu uzamların tasvirlerinde pembe beyaz, siyah, gri renkleri haricinde herhangi bir renk kullanmamıştır. Canlı renkler Doğa'nın eski yaşamının daha büyük bir parçasını oluşturmaktadırlar. Şimdiki Doğa hayatındaki renksizlikten mutluluk duymamakta tam tersine oldukça sevdiği doğum günü kutlamalarını “fazla renkli bir rüya” olarak tanımlamaktadır ve bitmesinden üzüntü duymaktadır. Ona geçmişini hatırlatan renklere bu düşkünlüğü sebebiyle Cafe Jungle'daki akaryayın renkli suları görmek karakterin geçmişiyle bağ kurmasını, her rengi bir başka anıyla bağdaştırıp gerçeklikten kopmasını ve anıların içinde kaybolmasını kolaylaştırmaktadır. *“Kırmızı, sarı, mavi, yeşil, mor, pembe, turuncu... Anılar eksik ayrıntılarla ve karışık bir sırayla gözünün önünden geçiyordu.”* (Bıçakçı, 117) Yazarın renklerin isimlerini sırasıyla sayması ve romanın diğer kısımlarında da Doğa'nın geçmişinden bahsederken bu renklerin kullanılması, Doğa'nın şimdiki halinin ve yaşayış biçiminin renksizliği ile eski halinin renkli oluşu arasındaki zıtlığı vurgulamaktadır.

Gerçek dünyadan her defasında daha da uzağa kayan Doğa özellikle Cafe Jungle'daki renkli sularda geçmişe dalıp gittikten sonra durumunu iyice kötüye sürmüştür. Suları izlerken zamanın nasıl geçtiğini fark etmeyip çok önem verdiği iç toplantıya katılmayı unutması, ertesi gün ise iç toplantının o gün olduğunu sanıp odada tek başına toplantının başlamasını beklemesi bu durumu kanıtlamaktadır. Geçirdiği ataklar yüzünden her şeyden çok önem verdiği

kariyerindeki itibarının zedelenmesi, “eski ışıltısını kaybetmesi” durumları Doğa’nın daha da fazla stres olmasına dolayısıyla da daha fazla atak geçimesine sebep olmaktadır. Atakların en sık gerçekleştirdiği Cafe Jungle, Doğa’nın iç çatışmalarında yeni Doğa’nın eski Doğa’ya yenik düştüğü bir uzamdır ve bu nedenle karakterin hayatında bir dönüm noktası niteliği taşımaktadır.

III.IV. YENİ EV

Doğa’nın annesi ile birlikte yaşadığı yeni evi tıpkı plazanın betimlemelerinde olduğu gibi sayılardan çok kez yararlanılarak betimlenmiştir. “*Evi binanın yedinci katında, işi gökdelenin eksi yedinci katındaydı. İkisinin arası yaklaşık otomobille yedi dakikaydı.*” (Bıçakçı, 26) “*Bu iki tezat manzara arasında yalnızca 29 terlik adımı vardı.*” (Bıçakçı, 26) Evin en büyük özelliklerinden biri manzarasının bir kısmının da Doğa’nın iş yerinden oluşmasıdır ve bu durumun üzerinde yazar tarafından birkaç kez durulmuştur. Bunun sebebi Doğa’nın evinde bile işteki gibi yapmacık karaktere sahip olduğunu, ev olduğu için başkalarının zevklerine yönelik hareket etmeye çalışmadığı bir uzam olduğunun varsayılmaması gerektiğini vurgulamaktır. Yeni Doğa evinde de dışarıda da aynı yapmacıklığa, soğukluğa sahiptir. “*Yeşil tonlarında aydınlatılmış işi, ev manzarasının büyükçe bir parçasıydı. Doğa topuklu ayakkabılarının üzerindeyken o plazadaydı. Şimdi parkeye basan çıplak ayaklarıyla oraya bakıyordu.*” (Bıçakçı, 26) Ayrıca evin bir diğer önemli özelliği ise en havalı alışveriş merkezine çok yakın olmasıdır. Bir hastaneye, okula, parka, Cafe değil yalnızca alışveriş merkezine ve plazaya yakın olması vurgulanan ev, Doğa’nın hayatında önceliklerini nelere verdiğini göstermektedir.

Doğa’nın dairesinin içinde bulunduğu sitenin betimlemesinde genellikle “İngilizce isimli, ultra lüks, akıllı, devasa, betonarme, ölü” gibi sıfatlar kullanılmaktadır. Bunca olumlu gözükken özelliğe rağmen site neredeyse tamamen boştur. Yazar bu uzamın tasvirlerinde yeni Doğa’nın karakteristik özellikleriyle tamamen uyuşan kelime tercihlerinde bulunmaktadır. “Gerçeklik duygusundan tamamen yoksun”, “uyumluluk süsü verilmiş”, “kof bir dekor” “yalandan yeşil

dokunuş”, “gökten düşmüş gibi duran olimpik havuz” bu duruma örnek olarak gösterilebilir. Site de tıpkı Doğa gibi her ne kadar güzel, modern ve ideal görünse bile içi boş ve yapmacık şeylerden oluşmaktadır. Yalnızca çevredeki insanların beğenisini toplamaya yönelik özelliklere sahiptirler. Doğa’nın dairesinin içerisinde ise “heves edip alınan ve annenin iki üç özel dersten sonra bıraktığı piyano” her köşede Doğa’nın “aşırı fotojenik” fotoğrafları “pırlı pırlı” ve “yepyeni” mobilyalar ve bir ahşap masa vardır. Bu ahşap masa Doğa’nın annesinin sıklıkla oturduğu Doğa’nın ise neredeyse hiç kullanmadığı bir eşyadır. Doğa babasının ölümünün hemen ardından düzenlenen cenaze töreninde bu ahşap masanın aynısının eski evinde de olduğunu fark etmiştir. Yazarın ahşap masanın yeni evde de eski evde de varlığının üzerinde durma sebebi, Doğa’nın geçmişle bağının sadece bu masa olmasıdır. Onu geçmişe, modern yaşamla birlikte uzaklaştığı özüne bağlayan tek şey bu masadır. Yani yeni yaşam onun geçmişle bağını tamamen koparmamıştır. Onu eski eve, o evde geçirdiği zamanlara götürerek iç çatışmayı başlatan bir nesne olarak romanda önemli yer tutmaktadır.

Evin iç dizaynı bir iç mimara aittir ve ne Doğa’nın ne de annesinin zevkine dair izler taşır. Doğa eskiden yaşadığı “boğucu stüdyo dairesinden” sonra bu yeni ev ona “saray gibi” gelmiştir. Sitenin dışı da aynı evin içi gibi Doğa ve annesinin zevkini değil başkalarının zevkini ön planda tutmuştur. Ancak Doğa’nın odasını iç mimar ellememiştir. Bir insanın en özel, benliğini yansıtan yerin odası olduğu göz önüne alındığında Doğa’nın odasındaki eşyalar karakterin iç dünyasına bir ayna görevi görmektedir. *“Başköşede pembe çerçeveli bir boy aynası, orta yerde bir koşu bandı vardı. Her yere arabayla giden Doğa’nın yürümek zorunda olduğu tek yol... Kitap koymak için tasarlanmış raflarda krem tüpleri, parfümler, nemlendiriciler, parfümler vardı. Doğa eline kalemi sadece gözüne kalem çekmek için alıyordu. Yazmak için genellikle tablet bilgisayarının dokunmatik ekranını kullanıyordu. Baş ucunda duran tek kitapsa koşu bandının kullanım klavuzuydu.”* (Bıçakçı, 29) Doğa’nın dış görünüşe verdiği önem, odasındaki eşyaların tamamının kendini güzelleştirmeye veya

güzelliğini görmeye yaramasından anlaşılmaktadır. Ev, plaza, Cafe Jungle gibi uzamların her birinde olduğu gibi yapaylık, monotonluk, yüzeysellik Doğa'nın kendi dizayn ettiği bu odada da görülmektedir. Özellikle roman boyunca Doğa'nın “beyaz ahşap dilsiz uşağı”ndan neredeyse her bölümde bahsedilmesi, giydiklerinin Doğa'nın yaşamındaki önemini vurgulamaktadır. Sadece Doğa değil Doğa'nın süs köpeği Fifi'nin bile “bir sürü kıyafeti ve öteberisi vardır.” ve Doğa arkadaşlarını da güzelliklerine göre seçmektedir. Kendinden daha kilolu veya çirkin insanlarla arkadaş olmak kendisini yüceltmenin bir yoludur. Bu nedenle Burcu eskiden “neyseki kilolu” dediği bir arkadaşırken sonradan kilo verdiğinde rüyasında kilolarını ona geçirdiğini görece kadar nefret ettiği bir insana dönüşmüştür.

Yansıtma kuramı bağlamında incelendiğinde ev uzamı yeni Doğa'nın tam olarak bir karşılığı olarak görülmektedir. Doğa'nın bütün korkularını, özgüvensizliklerini, düşüncelerini filtresiz bir biçimde okuyucuya sunan rüyalar; doktorun verdiği ilaçları sakladığı kumbara; odasının başköşesindeki aynayı kırması gibi yalnızca Doğa'yı ve iç dünyasını ilgilendiren olayların çoğunun bu uzamda gerçekleşmesi bu duruma kanıt niteliğindedir. Yeni Doğa evinde kusurlarıyla, olduğu gibi görülebilmektedir. Aynı zamanda sitenin yapaylığı, mobilyaların lükslüğü, Doğa'nın odasındaki eşyaların yalnızca dış görünüş için olması hep Doğa'nın karakteristik özellikleri ile örtüşen durumlardır. Bu durum evin Doğa'nın iç çatışmasının üzerindeki rolünün yeni Doğa'yı okuyucuya bütün ayrıntılarıyla yansıtmak olduğunu göstermektedir.

III.V. ALIŞVERİŞ MERKEZİ

Romanda Doğa'nın çok sık zaman geçirdiği diğer bir konum alışveriş merkezidir. Doğa alışveriş merkezinin içinde bulunan spor salonundan, mağazalar ve restoranlardan yararlanmaktadır.

Spor salonu Doğa'nın sağlıklı olmak için gittiği bir yer değil, sağlıklı ve güzel olduğunu oradaki insanlara özellikle de spor salonundaki eğitmenlerden olan Engin'e göstermek için gittiği bir yerdir. Sırf başkalarının ona hayranlık duyan bakışlarına mağruz kalmak ve Engin'den iki üç cümle iltifat almak için bir saat boyunca spor yapan Doğa bunu yaparken de kendi zevkini değil çevresindekilerin zevkini ön plana koymaktadır. *“Engin spor salonundaki eğitmenlerdendi. Üyelerin egzersiz programını hazırlayan ve onları tek tek takip ederek yönlendiren, yanlış bir hareket yapıldığında uyarın antrenörlerden... Doğa, biraz da onu görmek, iyi göründüğünü ondan duymak için geliyordu spora. ‘Doğa seni çok iyi gördüm bu arada’ cümlesi için.”* (Bıçakçı, 61) Yazar AVM tasvirlerinde “aydınlık, havalı, yuvarlak hatlı, bol eğimli ve oyuncaklı” sıfatlarını kullanmaktadır. Bu kelimelerin okuyucuda uyandırdığı duygu yazarın diğer uzamları betimlerken kullandıklarına kıyasla daha yumuşak ve hafiftir. Bunun sebebi Alışveriş merkezinin Doğa'nın yaşamında kendini süsleyip giydirip hava atarak eğlenebileceği bir yer olmasıdır.

AVM nin spor salonu haricindeki bölümlerinde de Doğa tamamen mağazalarda coşkuyla karşılanmak, beğenilmek istediği için bulunmaktadır. AVM nin Doğa'nın iç çatışmasındaki rolü yeni Doğa'nın ego tatmini yaşamasını sağlamaya yarayan yer olmasıdır. Doğa'nın Burcu ile sürekli AVM uzamında buluşmayı tercih etmesi de ondan çirkin ve kilolu olduğunu düşündüğü arkadaşının yanında kendini iyice yüceltmek ve iyi hissetmektir. *“İleride Burcu'nun görünmesiyle bu düşüncelerinden sıyrıldı. Burcu biraz daha mı kilo almıştı? Doğa'nın içinde tanımsız bir mutluluk...”* (Bıçakçı, 129) Bu alıntıdan anlaşıldığı üzere Doğa'nın Burcu'nun kilo vermesi ve ondan daha güzel olmasından korkmasının temel nedeni de AVM de bulunan tanıdığı tanımadığı insanlardan eskiden aldığı kadar fazla beğeni alamamaktır. Romanın sonlarında Doğa'nın eski ışıltısını kaybederek beğeni dolu bakışlara maruz kalamama, plazada patronu Cengiz Bey'in gözünden düşme; önemli sunumlara onun değil Alev'in gönderilmesi, iş yerinde eski saygınlığına sahip olamama gibi korkularının

sırasıyla gerçekleştiği ve bunun sonucunda da Doğa'nın tamamen gerçeklikten koptuğu görülmektedir. Artık onu her daim beğenen “küçük adamlar” görmekte, alkışlarıyla sevinçlenecek kadar çökmüş duruma gelmiştir. *“Doğa çırılçıplaktı. Elinde bir ruj, evin içinde dolanıyordu. Peşinde küçük adamlar. Gittikçe küçülerek... Gittikçe çoğalarak.. Alkış, kıyamet, tezahürat... Minik bakışlarda keskin bir hayranlık... Doğa boy aynasının önüne geçti. Rujunu uzatıp ynaya sürmeye başladı. Tam dudağının, daha doğrusu dudağının yansımasının üzerine...Bolca sürdü. Çok güzeldi. Dönüp küçük adamlara baktı. Hayran bakışları topladı. Doğa hayran bakışlarla baş başaydı.”* (Bıçakçı, 224) Romanın son bölümünden alınan bu alıntıdan da anlaşıldığı üzere Doğa tamamen aklını kaybetmiştir. Yaptığı şeylerin hiç bir sebebi veya sonucu yoktur. Romanın kurgusu son bölümlerde tamamen Doğa'nın kafasında kurduklarına yoğunlaşmıştır. Yazar Doğa'nın içindeki belirsizlik, havada kalmışlık, huzursuzluk hislerini vurgulamak amacıyla bu kısımda beş kere üç nokta kullanmıştır. Okuyucu bu sayede Doğanın sonunun yaklaştığı mesajını almaya başlamıştır.

Doğa uzun bir sürede sonra ilk kez kendiyile barışması gerektiğinin farkına varmış, iyileşmesi gereken sorunlarının olduğunu ve onları iyileştirme yöntemlerini kabullenmişken, süreç içerisinde bütün duygusal ve fiziksel yapısını mahveden düşüncelerini tek seferde onaramayacağını vurgulamak amacıyla iyileşmek için fazla yuttuğu haplar Doğa'nın ölümüne sebep olmuştur. Yazar roman boyunca okuyucuya her yönüyle açtığı ana karakterin “tarih” olmasını sağlayarak modern yaşamın tüketiciliğini daha net bir şekilde okuyucuya vurgulamıştır.

IV. SONUÇ

Hakan Bıçakçı “Doğa Tarihi” adlı romanında modern yaşamın birey üzerindeki etkisi ele almıştır. Özellikle metropol şehirlerde etkisini gösteren modern yapılara da yansıyan bu yaşam tarzının insanın kendisine yabancılaşmasına ve çöküşüne neden olduğu gerçeğini “Doğa”

karakterin günlük yaşamı üzerinden işlemiştir. Doğadan uzak, tamamen beton ve camlarla sınırlandırılmış, soğuk renklere sahip, kişisel zevklerden ziyade moda olanın tercih edildiği uzamlar; kişiyi modern yaşamın sıradan ve tekdüze yaşama daha çok hapsederek onun çöküşüne bir neden oluşturmuştur.

Bu çalışmada Doğa'nın yaşadığı iç çatışmanın hem nedeni hem de yansıması olarak romanda önemli yer tuttuğu düşünülen uzamlar incelenmiştir. Bunun sonucunda kullanılan beş uzamdan dördünün modern yaşamı yansıtan, doğallıktan uzak, sadece moda için uygun olarak dizayn edilen yerler olduğu görülmektedir. Doğa'nın çocukluk ve ilk gençlik yıllarını geçirdiği ev ise romanda hep "eski" sıfatıyla nitelendirilmiş, diğer uzamlardan farklı olmasına karşın geçmişe ait bir uzam olarak romanda yer almıştır. Karakterin önceliklerinin de bir göstergesi olarak düşünülebilecek bu detay, Doğa'nın geçmişle bağını koparmasının çöküşünün bir nedeni olduğunu göstermektedir.

Romanda uzam betimlemelerine sıkça yer verilmiş, uzama uygun olarak seçilen renkler, nesnelere Doğa'nın duygu durumuyla uyumlu olarak değişmektedir. Uzamda kullanılan tekdüze renklerin, yapay ve kişisel zevkten uzak nesnelere geçtiği bölümlerde Doğa'nın mutsuz olduğu, sahte davranışlar sergilediği görülmektedir. Roman türünde betimlemelerin bir işlevi olarak değerlendirilen bu durumun bir kanıtı olarak bu roman iyi bir örnek oluşturmaktadır. Yazarın uzamlara ait öğeleri ve Doğa'yı betimlerken kullandığı sıfatlar arasında bir tutarlılık olduğu görülmüş, bu da uzam-kişisi ilişkisi üzerinden çıkarımda bulunmaya olanak tanımıştır.

Çalışmanın sonucunda Hakan Bıçakçı'nın "Doğa Tarihi" romanında uzamın karakterle olan bağının nedensellik oluşturduğu görülmüştür. Roman kurgularından alışık olunduğu üzere uzamın kişi ve olayla uyum içinde olduğu gerçeğinin dışında bu romanda "uzam" kişinin duygu durumunun bir nedeni olarak yer almaktadır. Karşıt oluşturulan uzamlar Doğa'nın iç çatışma

yaşamasına neden olurken, bu karşıtlığın ortadan kalkmasıyla -babasının ölümünden sonra eski evin kapatılması- kişi olumsuz özelliklere sahip diğer uzamlara hapsolmanın etkisiyle çöküşe uğramıştır. Romanda Doğa'nın iç çatışması uzamlarla ilişkilendirilerek verilirken ikinci bir zaman kurgusu yaratılarak geçmiş ve şimdi arasındaki karşılaştırma yapılmıştır. Bu açıdan romanın “zaman” ögesi yönünden de başka bir çalışmada incelenebileceği fark edilmiştir.

V. KAYNAKÇA

"Hakan Bıçakçı" in Turkish Novelists Since 1960 Second Series

Hakan Bıçakçı'nın Doğa Tarihi üzerine, İpek Bozkaya, 2018

Hakan Bıçakçı'nın Doğa Tarihi Adlı Romanında Öz Sömürü ve Şiddet, TRDizin, Mustafa Karadeniz, 2021

Hakan Bıçakçı, Doğa Tarihi, İletişim yayınları, 2014